

ובהרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים תולדות רבנו הק'

פרק ששי: נגיד לעמו רבי משה הנגיד

רבי משה בן רבי שם טוב בן עטר הנגיד שהתגורר בסאלי, איש נכבד ביותר היה בקרב יהודי מרוקו, ממשיך נאמן למורשת אביו הגדול, רבי שם טוב, שנשא את משא יהדות מרוקו על שכמו. ידו פתוחה היתה לצדקה וחסד, להכנסת אורחים ולהכנסת כלה ולכל דבר שבקדושה. כחו של רבי משה בתפקידו כ"נגיד", כמו גם עושרו, עלו על אלו של אביו הנגיד רבי שם טוב. מעמדו בחצר המלך מולאי איסמעאל היה רם ונישא.

מלחמות אחים

מעמדו של הנגיד רבי משה בן עטר הלך עם הזמן והתחזק. היה זה בעקבות המלחמה שפרצה בין מולאי מוחמד בן המלך וכמה מאחיו עמו, ובין אביהם, המלך מולאי איסמעאל בו מרדו. הבנים המורדים הקימו את מעוזם בתארוואנ' שבדרום המדינה, ומשם הלכו והרחיבו את שלטונם עד מרקש, בשרשרת מלחמות וכיבושים.

"בימים ההם ובזמן הזה היה מולאי מחמד בנו של מסיר" עם אחיו מולאי אשרי"ף קוייא'ם, מרדו באביהם ומלך מולאי מחמד שהוא היה הגדול, וגם מולאי בן נצייר ברח גם הוא, והלך למולאי מחמד הנז' שמלך בתארוואנ' וקבלו מולאי מחמד בסבר פנים יפות, וגדלו ונתן לו מרכבה ומחנה לצאת להלחם עליו. והיה מולאי ן' נצייר נלחם כל מלחמותיו, והיה מולאי מחמד הולך וגדל וכבש העיירות והכפרים אשר סביבות תארוואנ' עד מראכיש, וכולם השלימו עמו וקיבלו אותו עליהם למלך ובא הוא בעצמו ונכנס למראכיש וישב שם כמו ב' חדשים.

אח"כ שלח לו מסיר"ה את מולאי זידאן אחיו מאביו ונלחם עמו קרוב למראכיש ונשבר מולאי זידאן ושלל אותו מולאי מוחמד שלל רב וחזר אצל אביו בלב נשבר. אח"כ חזר ושלחו בחיל כבד ויצר על אחיו במראכיש והביאו במצוק ובמצור בש' התס"ו ליצי'... "אחר הדברים האלה אחר הלכות כמו חדש ימים, ומולאי מחמד היה בתוך מראכיש ומולאי זידאן אחיו חונה במחנהו על מראכיש, והביאו במצור למולאי מחמד עד שקץ בחייו ורצה לברוח ממראכיש, וכשיצא לברוח תפשו מולאי זידאן חי ולכדו, ושלחו למסיר"ה אביו. וכששמע אביו שהביאוהו יצא לקראתו לשדה והכהו ביד, וגזר עליו סי' מחמד לעליליו לחתוך לו ידו הימנית ורגלו השמאלית, וכן עשו לו, ונשאר אח"כ חי ז' ימים ומת, כ"י כא"י. אח"ך הלך מולאי זידאן לתארוואנ' וירש את אחיו ונשא את נשיו ולקח את כל נכותו ואת אשר לו וישב שם במאמר אביו מסיר"ה"

פניני אור החיים

רצוננו לעשות רצונך

ויעש בן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה (במדבר ח ג)

אחד המסרים העוברים כחוט השני בין דפי הספר הקדוש אור החיים, הוא הרעיון לעשות את רצון ה' - בגלל שכך ציווה ה'. זה לא רק המעשה עצמו, נטלתי לולב, תקעתי בשופר, יש כאן את העניין של הכוונה. למה אני עושה כך וכך? כי ה' ציווה. הקדוש ברוך הוא מצווה את אהרן הכהן להדליק את המנורה. איזו גדולה, איזה כבוד.

אבל למה אהרן הכהן עושה זאת? כי כך ציווה אותו ה'. האור החיים הקדוש מדייק זאת מדברי התורה: "ויעש בן אהרן, אל מול פני המנורה העלה נרותיה, ומסיים הפסוק: "כאשר ציווה ה' את משה".

הוא התעלם מהכבוד, מהמעמד, מהגדולה. העשייה היא אך ורק כי כך ציווה ה'.

לפום צערא אגרא

ויעש משה ואהרן וכל עדת בני ישראל ללוים ככל אשר צוה ה' את משה ללוים בן עשו להם בני ישראל! (במדבר ח ב)

שני אנשים מקיימים מצווה מסוימת באותה דרגת הידור, ובכל זאת אחד נחשב יותר. הכיבוד?

הוא התאמץ יותר. כאשר ציווה הקב"ה להבדיל את הלויים מתוך בני ישראל ולעשות להם מחנה בפני עצמם ולהחשיבם, אומרת התורה "ויעש משה ואהרן וכל עדת בני ישראל ללוים, ככל אשר ציווה ה' את משה ללוים, בן עשו להם בני ישראל".

פעמיים מוזכרים כאן "בני ישראל", מדוע? ועוד, שבפעם הראשונה כתוב "וכל עדת בני ישראל", ובפעם השנייה לא כתוב "וכל". אומר האור החיים הקדוש: כל בני ישראל עשו ללוים כאשר ציווה ה'.

אבל יש כאלו שאצלם הייתה זו מסירות יותר גדולה. מי אלו? הבכורות! שמתחילה נעשתה העבודה על ידי הבכורות, ואח"כ קיבל שבט לוי את התפקיד. ולכן הכפילות: בפעם הראשונה, ויעש משה ואהרן וכל עדת בני ישראל. ומלבד זאת, יש כאן החזקת טובה לבכורים יותר, שעל אף ששבט לוי נטלו את מקומם, ורק טבעי שיכאב להם ולא ידקדקו לעשות את המצווה לכל פרטיה, בכל אופן משבחת התורה ואומרת "כן עשו להם בני ישראל". כאן יש החזקת טובה לקבוצה אחת, מעבר לכל עדת בני ישראל. הבכורים אשר התאמצו והקריבו מעצמם במצווה זו.

שלא תארע תקלה

ויאמר ה' אל משה אספה לי שבועים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: (במדבר יא טז)

הקב"ה אמר למשה רבינו לאסוף שבועים איש מזקני ישראל, שישאו איתו במשא העם. הלשון בפסוק הוא "אספה לי שבועים איש", לא כתוב אספה שבועים איש, אלא אספה לי. און זה דבר של מה בכך לכוון שבועים איש הנאספים יהיו כולם ראויים לתפקיד חשוב זה, וכיצד ניתן לדעת מה בלבם של כל אחד. אומר האור החיים הקדוש: לכן אמר הקב"ה אספה לי, כלומר לשמי, לשם שמים, "כדי שלא יטעה אותו חלילה השטן בזקן שאינו נכון". אך כשעושים לשם שמים, הרי פסוק מפורש בקהלת "שומר מצווה לא ידע דבר רע".

לבטל את הרצון העצמי מפני רצון שמים

ויש אשר יהיה הענין ימים מספר על המשכן על פי ה' יתנו ועל פי ה' יסעו: (במדבר ט ב)

בני ישראל הולכים במדבר, וכמו שכתוב בפרשת דברים "המדבר הגדול והנורא".

המשך בעמוד ג'

ספיר ויהלום פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

לעשות רצונך בלבב שלם

נתאר לעצמנו 'מנהל מוסד' שהדיחו אותו מתפקידו. הוא בעבר ניהל מוסד גדול ומכובד, וכיום מהימים הוא קבל מכתב פיטורין. הוא עוזב את המוסד ובלבבו תרעומת. עוברים כמה חדשים, הוא לא קיבל עבודה חדשה, וכעת מבקשים ממנו לבוא להתנדבות ולשפץ את בניין המוסד, לדאוג למנהל ולכלל צרכיו.

גם אם לא תהיה לו ברירה והוא יעשה את זה, הרי שברור לכל שהטבע האנושי הוא שזה יאבד לו מאוד. גם אם הוא יעשה את מה שהתבקש לעשות, הוא יעשה את זה רק בשביל לצאת ידי חובה, ואם הוא יוכל - הוא יעגל פינות ויתחמק מכל דבר שהוא רק יוכל להתחמק.

לא תמיד היו הלוויים והכהנים אלו שעבדו בבית ה'. בעבר הייתה הקדושה מוטלת על הבכורות, אלא שהקדושה ניטלה מהם ועברה לכהנים וללוויים. והנה בפרשתנו, פרשת בעלותך, מובא שנצטוו לטהר את הלוויים ולהכשיר אותם לתפקידם הנעלה.

היה מקום לחשוב שהבכורות יתחמקו ממשימה זו, וגם אם הוא יעשו זאת, הם יעשו זאת שלא בשלמות.

באה התורה ומספרת לנו את עבודת המידות הנפלאה של הבכורות: **"כָּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה לְלוּיִים כִּן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"** (במדבר ח ט). מסביר רבינו 'האור החיים' הקדוש זיע"א שהכוונה היא לבכורות, והתורה יודעת להעריך את זה: "הגם כי כפי הטבע אנושי יכאיב לבם". זה כואב לעזור למי שלוקח לך את התפקיד. אבל הבכורות ידעו להתעלם ולהתגבר על כך.

יש ביכולת אדם לעזור ולסייע גם למי שנראה שלקח לך משהו. רק מה? צריך לחיות עם אמונה, אמונה בהקב"ה. לעשות את רצון ה'. לא לחשוב על המסביב. לא לחשוב על מה שמפריע. על מה שקשה. לחשוב מה באמת רצון ה'. מה הקב"ה רוצה מעמנו. וכך לפעול.

זה לא רק בדברים שברור לנו מה לעשות. שיש ציווי ברור. אלא גם בכל מצב שבו אנחנו מונתנים ומונחים בהשגחה פרטית ומובלים למקום מסוים.

הנה למשל, מה קורה לאדם שמאחר את האוטובוס. הוא תכנן לחכות בתחנה 2-3 דקות, והנה כעת הוא צריך להמתין עוד עשרים דקות עד האוטובוס הבא.

אדם עולה על האוטובוס, ורק באמצע הנסיעה הוא מגלה שעלה על האוטובוס הלא נכון. כעת הוא יורד באיזה מקום שהוא לא מכיר, וחושב איך להגיע למחוז חפצו.

בחור מעוניין ללמוד בישיבה מסוימת והוא לא מתקבל, כשבסופו של דבר הוא למד בישיבה אחרת ובעיר אחרת ממה שתכנן. זוג צעיר רוצים לגור בירושלים או בבני ברק,

אבל התקציב שיש להם מאפשר להם לגור רק בפריפריה.

אפשר להמשיך ולהביא עוד הרבה דוגמאות מתוך כמעט כל פרט בחיים שבו אדם יכול למצוא את עצמו במקום שהוא לא חשב להיות בו.

בפרשת השבוע, פרשת בעלותך, מסופר על מסעות בני ישראל במדבר. אומרת התורה (במדבר ט יח-כ): **"עַל פִּי ה' יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי ה' יִחַנו כָּל יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֵּן הָעֵנָן עַל הַמִּשְׁכָּן יִחַנו. וּבַהֲאֲרִיךְ הָעֵנָן עַל הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ ה' וְלֹא יִסְעוּ. עַל פִּי ה' יִחַנו וְעַל פִּי ה' יִסְעוּ"**. בני ישראל הלכו במדבר לפי הענן. לפעמים היה הענן עומד ימים רבים, ובני ישראל היו ממתניים איתו. לפעמים הוא רק היה עומד יום אחד. זה יכול היה להיות המתנה של חדשים מצד אחד, וזמן קצר מאוד מצד שני.

מסביר רבינו 'האור החיים' הקדוש זיע"א, שבא הכתוב לפני את שבתן של ישראל, שביטלו רצונם ממני רצון הקב"ה וחפצו לחנות ולנסוע כרצון של מעלה, מה שהקב"ה רוצה.

לכן לא כתוב 'חנו בני ישראל', שיהיה נשמע שעשו שהיו מוכרחים לחנות בגלל הענן, בגלל שזה רצון ה', אלא כתוב "יחנו". אפילו "בהאריך הענן" אבל תמיד היה "יחנו".

וגם כשהיו חונים, זה בגלל שהרצון האמיתי שלהם היה לקיים מה שהוא רצון ה'. לכן לא כתוב "ולא נסעו", אלא "ולא יסעו". לא הייתה להם דעה עצמית בכלל.

הלל היה אומר (אבות פרק ב משנה ד): בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. שואלים כולם מה העניין לבטל רצון אחרים? אלא הכוונה של "ביטול" כמו שאיסור מתבטל בהיתר, יש ששים של אוכל מותר מול חלק אחד של איסור, והוא מתבטל. הוא הופך להיות מותר. כלומר, אין לו רצון עצמי. אין לו כבר מציאות. הוא מתבטל. ככה צריך להיות מבוטל לרצון ה', ואז ממילא גם רצון אחרים - אחרים זה דברים ששייכים החוזה, דברים רעים, דברים של היצר הרע, גם זה יהיה מבוטל, כמו שאמר דוד המלך "ולבי חלל בקרבי", הפכתי את כל הלב, שכולו יהיה מכוון רק לרצון שמים.

האור החיים' הקדוש גם מביא ש"אנושי אמת" דהיינו חמי תורת הקבלה, הסבירו שבני ישראל היו במדבר בכדי לתקן את המקומות בהם היו. ויש מקומות שהיו זקוקים לזמן רב בכדי לתקן אותם ויש מקומות שהיה אפשר לתקן אותם בזמן מועט. הקב"ה לא החזיק את בני ישראל במקום מסוים רגע יותר ממה שהם היו צריכים להיות שם.

וזה איפוא המוסר השכל שעולה לנו: כל מקום בו אנחנו נמצאים, לזמן קצר או לזמן מרובה, זה בהשגחה עליונה. התפקיד שלנו בעולם זה להיות שם ועלינו לעשות זאת על הצד היותר טוב.

אנחנו חיילים של הקב"ה. עושים את רצונו.

מונהגים על ידו. נמצאים ברגע הנכון במקום הנכון. זה ברור. אבל צריך להכיר בכך. לדעת זאת ולחיות עם אמונה.

מעשה בהרה"ק מהר"ש מסלונים זיע"א, בעל 'דברי שמואל', שדיברו נכבדות באחד מצאצאיו, והיה חוכך בדעתו אם לעשות השידוך או לחדול, מאחר שאליו דבר יגונב כי יש חסרון דמינכר בהצעה זו, אלא מי יודע אם לא מה' יצא הדבר.

פתח וקרא בהתרגשות רבה: רבונא דכולי עלמא! אם אכן זה רצונך שאעשה השידוך הנוכחי, הרי שזה גם כן רצוני, רוצה אני בכך בכל לבי, אלא שאלתי ובקשתי: תן לי ברחמיך אות וסימן שאדע בבירור כי זה רצונך. וכשיצאו מפיו בקול גדול המילים 'אם זה רצונך' רוצה אני גם כן בכך, 'ווייל איך אויך אויך', הרגישו השומעים בכל חושיהם כי אמנם אין הוא מקבל עליו את הדין גרידא, אלא שבאמת הנו רוצה בכך, אין לו שום חפץ עצמי כלל מלבד הרצון באשר ירצה יוצרו.

ומעשה בהגאון הצדיק רבי ישראל מסלנט זצ"ל, שחלה אנושות בסוף ימיו והביאו רופא מומחה אל מיטתו כדי לבדוק וליתן לו תרופות. אחר כך סחו לו משמשי שהרופא מצא כי הוטב מצבו, הגיב רבי ישראל: הוטב או לא הוטב, למאי נפקא מינה? הרי אין לי שום רצון אלא כפי שרוצה הקדוש ברוך הוא. וכשקברו רצונו האחרונים של החסיד שבכהונה רבי צבי הנוך זצ"ל מבנדין, על "יכהן פאר", לביל שבת קודש אחרי הסעודה, ו' באדר תרצ"ה, שמעו אותו קורא: אבא רחמא, אבא מתיקא, אם זה רצונך - אזי שיהיה כמו שאתה רוצה. ובמילים האלה פרחו נשמתו למרום ('מסוד שיח חסידים' עמוד 271).

לא לגרום צער לאבינו מלכנו

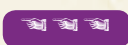
וְאֵל הָעָם תֹּאמַר הַתְּקַדְּשׁוּ לְמַחַר וְאֶכְלֶתֶם בָּשָׂר כִּי בִכְיֹתֶם בְּאֲזְנֵי ה' לֵאמֹר מִי יֶאֱכַלְנוּ בָּשָׂר כִּי טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנִתֵּן ה' לָכֶם בָּשָׂר וְאֶכְלֶתֶם (במדבר יא יח).

מדיוק לשון הפסוקים בתורה נראה שהקב"ה הקפיד במיוחד על כך שהם בכו בבקשה זו. והשאלה נשאלת: אם מדובר בבקשה לגיטימית - מה הבעיה שבו, ואם זו בקשה שאינה ראויה - מה משנה אם גם בכו בעוד שיש בעיה בעצם הבקשה.

אומר רבינו 'האור החיים' הקדוש זיע"א: כשבוכים על בקשה מהקב"ה - זו בעיה. זה מראה על חסרון אמונה. כשאדם מבקש מהקב"ה, הוא יכול לבקש ולהאמין שהקב"ה יכול לתת לו את מבוקשו. אבל יש דרגות של בכי שזה כבר מסמל את הייאוש.

זה סוג של כפירה וחוסר אמונה ביכולת הקב"ה לספק את מבוקשם. הבכי ברמה כזו מראה שלא מאמינים בקב"ה שברצונו הוא

המשך מעמוד א'

ונה מגיעה תניה. באופן טבעי אמורים לשמות מההרפיה והמנוחה.

אומר האור החיים הקדוש, בפרשת השבוע מפרטת התורה את סדר הליכתם וחייתם של בני ישראל, והתורה חוזרת שוב ושוב "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו".

להגיד שבחן של ישראל:

החניה נעשית, לא כי יותר טוב להיות במקום אחד מאשר ללכת, אלא: על פי ה'. כי כך ה' אמר.

"ובהאריך הענן", יש תניה ארוכה יותר, השמחה הטבעית בנודא גדולה יותר. מדגישה התורה שוב, מדוע עשו זאת - "על פי ה' יחנו".

וגם כאשר מסיימים את החניה, "על פי ה'".

בחניה קצרה ככל שתהיה, או ארוכה ככל שתהיה, בכל מקרה ובכל מצב, הם עשו זאת לא מפני סיבה אחרת, אלא רק כדי לעשות רצון ה'.

הלילה הזדמנות לחשבון נפש

ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר כי בכיתם באַזְנֵי ה' לאמר מי יאכלנו בשר כי טוב לנו במצרים ונתן ה' לכם בשר ואכלתם: (במדבר יא יח)

כאשר התלוננו בני ישראל וביקשו בשר, אמר הקב"ה למשה רבינו "ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר".

מדוע למחר?

אומר האור החיים הקדוש, הרי בעקבות כך הייתה פורענות וכפי שדרשו חולי שהכוונה היא "זמינו עצמכם לפורענות", וכמפורש בהמשך הפסוקים.

לכן דחה זאת הקב"ה למחר.

יעבור ביתיים הלילה, כדי שבינתיים תהיה להם הזדמנות לעשות חשבון נפש על מה שאירע משך היום, אולי ישובו בתשובה ויחנם ה' על הרעה, שהרי אין הקב"ה חפץ לעשות פורענות.

במקום לדפדף יום ולעבור הלאה, עדיף לעשות חשבון נפש, ולראות כיצד ניתן להשתפר מחר.

הנעלבים ואינם עולבים

ויאמרו הרק אף בְּמִשְׁה דְּבַר ה' הלא גם בְּנֵי דְבַר וְיִשְׁמַע ה': (במדבר יב ב)

אחת מששת הזכירות היא "זכירת מעשה מרים", שנצטוו לזכור מה שעשה ה' למרים הנביאה, על שדיברה במשה רבינו, אפילו שהייתה נביאה, ועל ידה ניצל משה רבינו, כדי שנתרחק מלשון הרע.

אומרת התורה "ותדבר מרים ואהרן במשה וגו' - וישמע ה'".

אומר האור החיים הקדוש, הכוונה במילים וישמע ה', שהקב"ה שמע זאת מהם, ולא ממה שרבינו.

משה רבינו לא הלך להתלונן לפני ה' - למה דיברו עלי כך וכך.

ה' שמע את הדיבורים, אבל לא ממה שרבינו.

משה רבינו אינו כסתם אנשים הנעלבים מזולתם.

והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה.

עם האשה או עם בעל דינה. ענה לו הרה"ק רבי צבי הירש: אם אכן היית פוסק דין אמת לאמיתו, לא היית עניה זו בוכה מרות כל כך, לבה לא היה כואב עליה אפילו אם הייתה מפסידה בדין, בכיה זו הורתה שהאמת והצדק איתה, וכך הבנתי שנפלה טעות בדינה.

וכאשר נסתלק ה' חפץ חיים' זצ"ל, הגיע אחד הגויים שהיה גר בכפר קטן ליד ראדין לנחם את בני המשפחה. כששאלוהו: מה לו ולנפטר הדגול, רבן של ישראל? סיפר, שפעם אחת כשרעה את צאנו הזדמן לו לעבור באחד מיערות הסביבה, והנה הוא שומע קול בכי. הוא התקרב לשם והנה הוא רואה לפליאתו אדם עומד ליד אחד העצים ומתפלל בבכי. הקשבתי לדבריו ושמעתי שהוא מתחנן ומבקש לפני האלוקים שלא תצא תקלה על ידו מהספרים שחיבר. סיים הגוי ואמר: ראיתי לפני קלסתר של אדם נאמן לאלוקיו עד שהוא בוכה שלא תצא תקלה ולא יאמר דבר שלא נכון ולא כרצונו (הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בהסכמתו לספר בנו 'אבני אש').

לא להקפיד

ויש עוד דבר, גם אותו למדנו בפרשה, זה לא רק בבין אדם למקום, אלא גם במה שנוגע בין אדם לחבירו. צריך לדעת לא לשמור טינא ולא להקפיד על מי שעשה לך עוולה. לא משנה עד כמה הייתה הפגיעה.

בפרשת השבוע, מסופר על מרים אחות משה רבינו שדברה בגנותו, והיא נענשה על כך. ותיכף הפסוק אומר (במדבר יב ג): "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". מסביר רבינו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א: אהרן הכהן, אחיו של משה רבינו, חשב שמה שרבינו הוא זה שהקפיד על מרים אחותם ולכן היא נענשה. באה התורה ואומרת: לא! תדעו לכם שמה שרבינו עצמו היה עניו מכל אדם, והוא בוודאי לא היה אכפת לו על מה שדיברו עליו, לא הוא זה שהקפיד ולא בגללו היא נענשה.

ובענין זה, מספר הגאון הרב חיד"א זצ"ל כמה וכמה פעמים בספריו, שהוא בעצמו שמע מפיו של רבינו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א סיפור נפלא: מעשה באחד החכמים שמשום מה עלתה עליו כעסו של אדם עשיר מופלג, שאף היה מקורב בבית המלך.

אותו עשיר זלזל בחכם ההוא ואמר עליו דברי זלזול קשים.

ביקש רבינו ה'אור החיים' להשכין שלום בין הניצים ובא לפייס את החכם ולבקש ממנו שיסלח לעשירי וכך תסתיים המריבה.

אותו חכם אמר לרבינו ה'אור החיים', למה כבודו צריך לטרוח בעניין זה, חשב ה'אור החיים' שהוא דוחה את בקשתו, ומשכך הוא הוסיף והפציר בו שיסלח לעשיר. אבל אז אמר לו החכם: כוונתי אחרת, אני אומר לכם שאינכם צריכים לטרוח בעניין, היות ואני תיכף ומיד סלחתי לו ולא הקפדתי עליו כלל. זאת מפני שכל עבירה גורמת צער להקב"ה, ולכן אם הייתי מקפיד על העשירי ולא הייתי סולח, היה בכך צער לקב"ה, לכן תיכף ומיד כבר סלחתי לאותו עשיר, והכל על מקומו בא בשלום.

(מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

יכול לתת, וכאן בכו בני ישראל כי הם סברו שהקב"ה אכן לא יכול לספק להם את הבשר, וזה אכן היה חטאם, חטא חוסר האמונה.

נמצאנו למדים: אפשר לבקש מהקב"ה כל דבר, כמו שבן מבקש מאבא. אבל אסור לבכות בכי של ייאוש שיש בו חוסר אמונה.

סיפר עד ראייה שעמד על יד הסטייפלר זצ"ל, בעל 'קהילות יעקב', וראה אדם מגיש לפניו פתק בו היה כתוב כל הצרות שיש לו, רחמנא ליצלן, והוא כתב שם שאשתו בוכה כל הזמן על הצרות שיש להם. שוחח איתו הסטייפלר ואמר לו: תגיד לאשתך שלא תבכה, הבכי הזה לא טוב עבורה, ריבוי הבכי הזה עושה לה צרות, זה מעכב לה את הישועה, שתפסיק לבכות ובעז"ה תבוא לה הישועה (ארחות רבינו ח"א עמוד רכב).

עדות הבכי

עוד למדנו מדברי רבינו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א דלעיל, ש'בכיה' היא החותם והגושפנקא שהאדם נותן לדבריו. לפעמים באים דברי האדם מהשפה ולחוץ, ואין הוא בתוככי לבו סבור כך, אולם כשאדם בוכה הרי בכייתו זו מוכיחה כי כך הוא רצונו הפנימי, ונמצא שאם הוא בוכה על דבר טוב, הרי שבכייתו מוכיחה כי בתוככי ליבו רוצה הוא בטוב, ואם בכייתו באה על דבר שאינו טוב, הרי שבכייתו מוכיחה כי גם פנימיותו היא ככה.

לכן באה התוכחה על בני ישראל שביקשו את הבשר מתוך בכיה. בכיה זו הוכיחה כי בתוככי ליבם משוכנעים בני ישראל כי אין כוח ביד ה' לספק להם את מבוקשם, ואילו היו מבקשים, כבן המבקש מאביו, ניחא, כי בכך הם מראים כי יכול הקב"ה לספק להם מבוקשם, אולם משכחו היה בכך ככפירה ביכולת הכל יכול ב"ה.

יושב היה הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א בביתו נאוה קודש כשלתפע נשמע קול בכי עז מהחדר החיצון. ביקש הרבי מהגבאי לצאת ולראות מה זה ועל מה זה, מי הוא זה הבוכה ועל מה הוא בוכה. יצא הגבאי לבדוק, ומשחזר אל הקודש פנימה, סיפר לרבי: קול בכי זה הוא קולה של אשה עניה העומדת בחוץ ומייללת בבכי תמרורים, מבקשת היא להיכנס אל הרבי בכדי לתנות את צערה על העוול שנעשה לה. הורה הרבי להכניסה. נכנסה האשה והחלה לספר כי דין תורה היה לה אצל הדיין של העיר והדיין פסק לחובתה, והיא יודעת שהאמת איתה, ולכן היא מבקשת מהרבי שיורה לדיין לחזור בו מפסק הדין ולפסוק לטובתה, כי כך הוא האמת. במשך כל אותו הזמן המשיכה האשה לבכות, ובקושי רב הצליחה לומר את אשר בליבה.

שלח הרה"ק רבי צבי הירש לקרוא לדיין לביתו. משהגיע אמר לו הרבי: שמעתי כי דנת בדין תורה של אותה אשה עניה, וכי פסקת את הדין שלא לטובתה, האם אינך סבור כי אולי הצדק איתה והיא זו דוברת האמת? התחיל הדיין לתור ולחפש אחר האמת ואכן התגלה שהאשה צדקה. שאל הדיין את הרה"ק רבי צבי הירש: אמת היא שטעיתי, אבל מנין ידע הרבי שטעיתי, והרי הרבי לא יודע האם הצדק

מתיבתא אור החיים

כי תבואו אל הארץ, והגם כי האדון קורא הדורות מראש, אף על פי כן מחשבותיו הטובים הגיד לעמו, כנזכר. ע"ל. נמצא כי ביאר רבינו הטעם שציוה כן לפי שמלכתחילה היה רצון ה' שיכנסו מיד לארץ, לכן לא ציוה שיעשו הפסח במדבר. אמנם כאן כתב רבינו שאין לפרש כן, ולכאורה לפי זה יש לבאר כוונת רבינו כאן כפי שכתבנו במאורי אור שהטעם שציוה שיעשו כן בבואם אל הארץ, אינו לשלול שלא יעשו במדבר, אלא לפי שרצון ה' היה שיכנסו מיד לארץ ישראל, על דרך שכתב רבינו בפרשת בא.

ואולי יש ליישב כי מה שכתב רבינו שם הוא לפי מה שכתב כאן לפרש בהמשך דבריו, שהטעם שחזר ה' לצוות כאן, הוא כדי להודיעם שעל אף שעשו את העגל ראויים הם עתה להביא קרבן פסח, ולפי זה כתב רבינו שם שהאמת כי מלכתחילה ציוה ה' שיעשו הפסח כשיבואו לארץ ישראל, כדי ללמד לנו מחשבתו הטובה שרצה להביאם תיכף לארץ ישראל, ואין מזה לימוד שאילו אינם באים לארץ ישראל אין להם לעשות הפסח, אלא רק בא לגלות האמת שבמחשבתו להביאם מיד לארץ ישראל, אבל לאחר שעשו העגל שוב לא היו ראויים לעשות הפסח, ולכן הוצרך לומר כאן 'ויעשו בני ישראל את הפסח' ליתן להם רשות לעשות הפסח לפי שנתכפר להם עוון העגל. וכל זה נכלל בכוונת רבינו שם שהוצרך לצוות לעשות הפסח במדבר, כי לא נצטוו לעשות אלא כשיבואו אל הארץ, דהיינו לפי שרצון ה' היה להכניסם לארץ, ולא שיעשו העגל.

מצרים ולשלול המדבר ודו"ק היטב. והנה בפרשת בא (שמות יב כה) כתב רבינו להדיא שלפי שמתחילה לא ציוה עליהם שיעשו הפסח במדבר אלא לאחר שיבואו אל הארץ, לכן חזר וציוה כאן בפרשת בהעלותך 'ויעשו בני ישראל את הפסח', וז"ל שם: 'והיה כי תבואו' וגו', הנה פשט הכתוב יגיד כי מצוה זו אינה אלא אחר כניסתם לארץ, אם כן למה חזר ה' מדעת זו וציוה את בני ישראל בשנה השנית לעשות הפסח במועדו ככל חקותיו. ונראה כי גילה ה' דעת עליון בזה כי היה בדעתו אם יזכו ישראל לא יעשו פסח שני אלא בארץ כנען, אלא לצד המראתם מעת יצאו ממצרים והם ממרים פי ה', ואפילו בים סוף התחילו למרות דכתיב (תהלים קו ז) 'וימרו על ים בים סוף', זה היה סיבה שארכו הימים ולא היה להם זכות לעלות תיכף ומיד, ולזה כשראה ה' שגרמו מעשיהם ולא נכנסו לארץ, והם עדיין במדבר, הוצרך לצוות לעשות הפסח במדבר, כי עד עתה לא נצטוו אלא

כתב רבינו (במדבר ט א): בשנה השנית וגו'. צריך לדעת למה שינה הכתוב סדר הרגיל להקדים זכרון החודש ואחר כך זכרון השנה, שכן תמצא בתחלת הספר שאמר באחד לחדש השני בשנה השנית. גם כי בסדר זה שכתב נתחייב הכתוב להפסיק באמצע זכרון הזמן במאמר לצאתם מארץ מצרים מה שלא היה עושה כן אם היה מקדים זכרון החודש ואחר כך זכרון השנה שאז יאמר לצאתם מארץ מצרים אחרי כן, עוד יש להעיר למה נשתנית פרשה זו שלא נאמר בה דבר אל בני ישראל ככל התורה כולה. אכן יתבאר בהעיר עוד אומרו ויעשו בתוספת ו' בתחלת ענין, עוד קשה למה הוצרך ה' לצוות בני ישראל על הפסח והלא כבר צוה כאמור בפרשת בא אל פרעה, והיה נראה לומר לזה כי חש הכתוב לומר שאין מצות פסח אלא בארץ מצרים ובבואם אל ארץ נושבת ולא במדבר, לזה בא לומר במדבר ויעשו בני ישראל את הפסח, וזה דבר רחוק:

ובברכת שמעון (עמ' ש"ה) העיר ע"ד האור החיים הק' דהרי בתוס' קדושין (ל"ז ב) מפורש די"ל דביאה שכתובה בקרבן פסח אינה אלא לאחר ירושה וישיבה והק"פ שהקריבו במדבר היה מגזה"כ, וא"כ מדוע כתב רבינו שזה דבר רחוק. ובפרדס יוסף החדש כתב שאכן רבינו דקדק וכתב בדבריו שדבר רחוק הוא לומר שדוקא בארץ נושבת חייבים בק"פ כמו בא"י או מצרים, ורק במדבר שאינו ארץ נושבת פטורים וכמבואר בדבריו להדיא, וא"כ לא שלל כלל הדעה דביאה הכוונה לא"י, רק שלל הדעה שהכוונה על מקום ישוב כמו א"י וכמו

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו
למייל המערכת m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

כח התורה - נס הישועה בזכות ספרי 'אור החיים'

שיחת טלפון בלתי שגרתית הגיעה למערכת ממוכר ספרים ותיק. שמספר שבא אליו יהודי בשם ר', שביקש לברר את עלותה של מהדורה שלמה של הספר הקדוש 'אור החיים'. כששמע המוכר את הסיבה, התרגשותו גברה: ר' סיפר כי נקלע לצרה גדולה ולפי דרך הטבע אין לו תקווה. ידידיו המליצו לו לפנות ליהודי שעבר התמודדות דומה ונושע בדרך פלאית. כשפגש אותו, גילה להפתעתו שהישועה שלו הגיעה בזכות הצדיק רבינו האור החיים הקדוש ז"ע. אותו יהודי סיפר כי בעת צרתו נכנס לחנות ספרים ורכש מספר מהדורות של אור החיים הקדוש. למרבה הפלא, הישועה הגיעה במהרה באופן בלתי נתפס. ר'. החליט לנהוג בדרך דומה, ובאמונה שלמה פנה לחנות כדי לתרום מהדורה מיוחדת של הספר. ואכן, לא חלף זמן רב - וגם הוא נושע בחסדי שמיים באופן מופלא. זכותו יגן עלינו.

מתוברים להיום

לשמיעת שיעורים ודרשות

חייגו: 03-617-1077

